

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1944 kl. 1 em.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion angående vissa taxefrågor inom telefonväsendet.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 423, har herr *Janson* i Frändesta m. fl. föreslagit, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, dels om åtgärder för utvidgning av frikretsarna runt varje telefonstation till ett område med fyra kilometers radie och dels om en utvidgning av taxecområdena för fria samtal till att omfatta områden av ungefär länens storlek.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till den inom första kammaren väckta, med här förevarande motion likalydande motionen I:262.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från telegrafstyrelsen, varjämte ett uttalande i ämnet av svenska landskommunernas förbund blivit för utskottet tillgängligt.

Utredning.

Berörda båda utlåtanden återfinnas såsom bil. A—B härvid.

Frågan har redan tidigare varit föremål för riksdagens prövning och ställningstagande.

Vid 1941 års riksdag väcktes av herrar *Hansson* i Skediga och *Carlsson* i Bakeröd motion (nr 164) med hemställan, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om åtgärder för ernående av vidgad frikrets för landsbygdens telefonabonnenter samt en ur praktisk synpunkt lämpligare indelning i taxecområden under beaktande av i motionen framlagda synpunkter. Efter hörande av telegrafstyrelsen anförde tredje tillfälliga utskottet vid 1941 års riksdag, till vilket motionen II:164 hänvisats, följande i sitt utlåtande nr 6:

»Av innehållet i telegrafstyrelsens utlåtande över motionen framgår, att utvecklandet och förbättringen av landets telefonväsen oavslutligt fortskrider i olika hänseenden. Ej minst gäller detta landsbygdens abonnenter. Styrelsen har sålunda i sitt utlåtande bland annat framhållit, att — enligt ett år 1935 fattat beslut — frikrets skall inrättas vid *alla* stationer, oavsett deras storlek, och sådan krets är avsedd att omfatta en cirkel med som regel minst 2 km radie. Styrelsen hyser vidare förhoppning att praktiskt taget samtliga frikretsar skola vara färdiga under år 1942. I andra av motionärerna angivna fall utgå för utom frikrets bosatta abonnenter avgifter, som på landsbygden i stor

utsträckning understiga telegrafverkets självkostnader. Den påbörjade automatiseringen av hela landet, gäve enligt styrelsens upplysning anledning att emottse lägre taxor över huvud taget mellan närbelägna taxeområden. Styrelsen framhåller slutligen hurusom den målmedvetet strävat efter att och även lyckats nedbringa telefonkostnaderna och öka förmånerna för landsbygdens telefonabonnenter. I främjandet av förbättring av landsbygdens telefonförhållanden har styrelsen sett en av sina viktigaste uppgifter. Ett tillmötesgående av motionärernas krav måste emellertid med hänsyn tagen såväl till det aktuella finansiella läget som till knapphet på vissa materialier och svårigheter vid anordnande av erforderliga transporter under nu rådande förhållanden ske endast steg för steg.

I vad telegrafstyrelsen sålunda anfört kan utskottet för egen del instämma. Av skäl, som i utlåtandet angivits av styrelsen samt med hänsyn till vad utskottet jämväl i övrigt inhämtat i hithörande frågor, finner sig utskottet — under framhållande av angelägenheten av att landsbygdens telefonväsen förbättras i den mån och i det tempo, som omständigheterna sådant medgiva — förhindrat föreslå några åtgärder i motionens syfte utan hemställer därför att här ifrågavarande motion, nr 164, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.»

Utskottets hemställan bifölls av andra kammaren.

Vid 1943 års riksdag väckte herr Carlsson i Bakeröd m. fl. en motion, nr 223, med hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vid kommande reglering av taxorna för telefonabonnemang dessa måtte så avvägas, att större lättnad komme att beredas de å landsbygden avlägset från växelstationerna boende abonnenterna, ävensom att smidigare övergång från ett samtalsområde till annat åstadkommes.

Sedan telegrafstyrelsen hörts över motionen och avstyrkt densamma, anförde tredje tillfälliga utskottet i sitt utlåtande nr 4 följande:

»Vad tredje tillfälliga utskottet sålunda anfört till 1941 års riksdag i anledning av en liknande motion kan utskottet i tillämpliga delar åberopa som uttalande jämväl beträffande här förevarande motion, II: 223. Den tydligt framträdande tendens till förbättring av landsbygdens telefonväsen och dess bringande till större likhet med städernas, varåt telegrafstyrelsen år 1941 givit uttryck i sitt åberopade utlåtande, har, som framgår av det senaste utlåtandet i frågan, blivit allt starkare framträdande under tiden därefter. Att det pågående kriget och av detsamma föranledda svårigheter beträffande råvaror och arbetskraft fördröjer förbättringsarbetet torde ej kunna undvikas. Utskottet finner sig därför — under åberopande av innehållet i telegrafstyrelsens nu avgivna utlåtande och vad i övrigt här ovan anförts — förhindrat tillstyrka motionen och hemställer, att här ifrågavarande motion, II: 223, icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.»

Kammaren beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

För egen del får utskottet anföra följande.

Utskottet.

Som av det ovan anförda framgår, sammanfaller motionen i allt huvudsakligt till sitt syftemål med den vid 1943 års riksdag väckta motionen II:223, som efter framställning därom av utskottet avsågs av andra kammaren.

I sitt nu avgivna utlåtande har telegrafstyrelsen behandlat bl. a. frågan om frikretsområdena. Utskottet har särskilt beaktat, att styrelsen därvid anför att styrelsen sedan lång tid målmedvetet strävat efter att och även lyckats nedbringa telefonkostnaderna för landsbygdens telefonabonnenter, och att målet för styrelsens strävanden vore att — såsom tidigare vid upprepade tillfällen framhållits — åstadkomma en, såvitt möjligt, fullständig utjämning av förhållandena i telefonhänseende mellan stad och landsbygd. Styrelsen funne det därför vara önskligt att telegrafverket övertager och bekostar anläggning och underhåll av telefonledningarna även utanför de nuvarande frikretsarnas områden. Frågan om utvidgning av frikretsarna eller införande av obegränsade frikrets förmåner vore också enligt styrelsen för närvarande under utredning inom telegrafstyrelsen, och styrelsen hade också helt nyligen avgivit förslag till investeringsutredningen om anslag bland annat till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

Arbetet med införande av ytterligare frikrets förmåner, vilket självfallet måste fördelas på flera år, kunde dock ej påbörjas förrän läget i avseende å tillgång på material och arbetskraft blivit gynnsammare. Styrelsen har icke varit i tillfälle att nu lämna någon utredning rörande kostnaderna för ifrågasvarande arbeten men anslagit engångskostnaden till 10 à 15 000 000 kronor. Verkets driftkostnader komme att ökas och inkomsterna att minskas.

Även om utskottet delar telegrafstyrelsens uppfattning om svårigheterna att nu tillmötesgå landsbygdens krav på bättre telefonförhållanden, skulle dock genom åtgärder i vissa avseenden förbättringar kunna ernås. Utskottet syftar därvid på minimiantalet abonnenter som villkor för anläggandet av ny växestation. Särskilt i glest bebyggda trakter i Norrland skulle en justering nedåt av det föreskrivna minimiantalet (5) nytillkomna abonnenter skapa betingelser för en för befolkningen gynnsam utveckling av landsbygdens telefonväsen.

Telegrafstyrelsen har i fråga om det egentligen nya, som i denna motion tillkommit, nämligen de fria samtalsområdenas anordnande i ungefär samma omfattning som rikets län, framhållit, att ett tillmötesgående av motionärernas krav skulle framtvunga en betydande nyinvestering av kapital i telegrafverket. Även frånsatt att en dylik utvidgning av telegrafverkets anläggningsarbeten under nu rådande förhållanden med brist på arbetskraft och material icke kan åstadkommas skulle detta leda till sådan ökning av telegrafverkets utgifter för underhåll samt för förräntning och amortering, att den tillsammans med det samtidiga bortfallandet av verkets inkomster av periodavgifter för rikssamtalen inom länen skulle nödvändiggöra en så avsevärd höjning av abonnemangsavgifterna, att detta enligt telegrafstyrelsens uppfattning måste

leda till ett hämmande av utvecklingen på telefonområdet, icke minst i fråga om telefonens utbredning på landsbygden. Även om utskottet i allt väsentligt delar telegrafstyrelsens synpunkter, vill utskottet likväl framhålla, att — enligt vad utskottet har sig bekant — i åtskilliga gränstrakter mellan olika taxeoråden förekomma ojämnheter med avseende å avgifterna, vilka för den därav berörda befolkningen kunna te sig som orättvisor. Utskottet vill därför framhålla önskvärdheten av att indelningen i taxeoråden underkastas en fortlöpande granskning och justering i syfte att i görligaste mån uppnå smidigare anknytning till de olika orternas och områdenas ekonomiska och sociala liv. Det måste anses vara av vikt, att befolkningen på varje ort har tillgång till fria samtal med ortens läkare, apotek och myndigheter, samt att samtalen mellan mejerier, butiker o. dyl. och dessas normala kundkrets icke mer än nödigt belastas med samtalsavgifter.

Under återopande av vad telegrafstyrelsen i sitt nu avgivna utlåtande anfört i ämnet samt av utskottets här gjorda och tidigare uttalanden i frågan ävensom andra kammarens beslut i anledning av de senare får utskottet hemställa,

att motionen II: 423 icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 2 mars 1944.

På utskottets vägnar:

MARTIN LJUNGBERG.

Närvarande: herrar *Ljungberg*, *Thapper*, *Hedqvist*, fru *Skoglund-Lindblom*, herrar *Stjärne*, *Andersson* i Gisselås*, fruar *Linderoth-Andersson* och *Svedberg**, herrar *Severin* i Gävle och *Hansson* i Skediga.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Hansson* i Skediga.

Bilaga A.

Till Riksdagens andra kammares tredje tillfälliga utskott.

I skrivelse till telegrafstyrelsen den 28 januari 1944 har Kungl. Maj:t anbefallt styrelsen att till riksdagens andra kammares tredje tillfälliga utskott överlämna begärt yttrande över en inom andra kammaren av herr Janson i Frändesta m. fl. väckt motion, nr 423, angående reglering av vissa taxor för telefonabonnemang m. m.

I ifrågavarande motion hemställes »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa *dels* om åtgärder för utvidgning av frikretsarna runt varje telefonstation till ett område med fyra kilometers radie och *dels* om en utvidgning av taxeorådena för fria samtal till att omfatta områden av ungefär länens storlek.»

Med anledning av vad motionärerna sålunda anfört får telegrafstyrelsen först erinra om, att en motion av liknande innebörd väcktes vid 1943 års riksdag, nr 223. Över denna motion avgav styrelsen den 5 mars 1943 infordrat yttrande, vilket finnes återgivet i bilagan till andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 4.

En abonnent på landsbygden, som är bosatt på längre avstånd från telefonstationen, har — såsom motionärerna framhålla — att vidkännas särskild kostnad för den del av ledningen till stationen, som sträcker sig utanför den s. k. frikretsen. Storleken av den kostnad, som i förevarande hänseende uppstår för abonnenten, är i huvudsak beroende av tre faktorer, nämligen hur fått telefonstationerna äro belägna, frikretsens utsträckning samt hur höga avgifterna äro för ledning utanför frikretsgränsen.

I syfte att ernå en utjämning av förefintliga olikheter i fråga om kostnaderna för anskaffande av telefon i stad och på landsbygd har telegrafstyrelsen vid upprepade tillfällen under de senaste 15—20 åren vidtagit åtgärder för att underlätta utbredningen av telefonen på landsbygden. Som ett led i denna strävan får betraktas styrelsens på sin tid fattade beslut rörande uppmjukning av de villkor, på vilka nya stationer få anläggas. För ny växelstation erfordras enligt dessa villkor således i regel att endast 5 nya abonnenter anmäla sig för telefonabonnemang att gälla under minst 5 år i följd och att den nya stationen kan anläggas på plats vars avstånd från närmast befintliga station uppgår till minst 5 kilometer. I glest befolkade trakter, exempelvis i den norrländska obygden, anlägger telegrafstyrelsen dessutom s. k. fristående samtalsstationer, vid vilka det icke erfordras någon abonnent utan endast uppsättes en apparat för allmänhetens bruk. Vid dylika stationer mottagas också abonnenter, vilka i så fall få samma förmåner som abonnenter vid vanliga växelstationer.

Ovan återgivna villkor för anläggande av nya växelstationer, vilka — i stort sett oförändrade — tillämpats sedan år 1929, ha haft till följd ett mycket stort antal nya stationer. Antalet växelstationer har sålunda från 1929 års utgång till slutet av år 1943 ökat från 4 000 till 6 700 eller med cirka 67 %.

Frikrets, d. v. s. det område kring en station, inom vilket telegrafverket anlägger och underhåller abonnentledning som regel utan särskild kostnad för abonnenten, förekom icke tidigare vid sådana stationer, där det åligger abonnenterna att svara för kostnaderna för lokal och betjäning, d. v. s. vid manuella stationer med under 35 abonnenter (före år 1930 under 50 abonnenter). Vid de stationer, där telegrafverket svarar för dessa kostnader, var frikretsens storlek jämförelsevis liten. Densamma omfattade nämligen vid flertalet stationer en cirkelyta med endast 0,5 kilometers radie. En successiv utökning av frikrets-förmånerna har emellertid ägt rum från och med år 1930. Enligt det sista, år 1935 fattade beslutet inrättas frikrets vid *alla* stationer, oavsett stationens storlek, och frikretsens omfattar en cirkelyta med som regel minst 2 kilometers radie. Det härmed förknippade arbetet beräknades draga en kostnad av omkring 13,5 miljoner kronor samt komma att öka telegrafverkets driftkostnader och minska dess inkomster med tillsammans över 2 miljoner kronor per år.

Rörande den takt, i vilken arbetena med anordnande av 2 kilometers frikrets bedrivits, torde följande upplysningar få lämnas.

Sedan beslut år 1935 fattats om inrättande vid alla telefonstationer av 2 kilometers frikrets, kunde omedelbart de stationer, vid vilka alla abonnentledningar inom det blivande frikretsområdet tidigare förhyrdes och där förden-skull ombyggnadsarbeten av abonnenter tillhöriga ledningar icke behövde företagas, sammanlagt 1 200 stycken, erhålla dylik frikrets. Ställningen den 1 januari 1936 och arbetets fortskridande under de därpå följande åtta åren framgå av nedanstående tablå.

Antal central- och växelstationer		med frikrets om minst 2 km	med frikrets om 1—1.5 km	utan frikrets	summa
Ställningen den 1/1 1936		1 233	1 162	2 485	4 880
Ökning eller minskning:					
år 1936		985	— 180	— 490	315
» 1937		1 048	— 148	— 614	286
» 1938		1 015	— 158	— 559	298
» 1939		771	— 143	— 342	286
» 1940		388	— 109	— 132	147
» 1941		422	— 126	— 131	165
» 1942		469	— 171	— 122	176
» 1943		301	— 114	— 69	118
Ställningen den 1/1 1944		6 632	13	26	6 671

Telegrafstyrelsen hade ursprungligen beräknat, att arbetet med inrättande av 2 kilometers frikrets skulle vara helt genomfört redan år 1941. Till följd av de under kriget inträdda förhållandena, som tvingat styrelsen liksom alla andra företag att iakttaga den största sparsamhet med materiel och arbetskraft, har det emellertid varit nödvändigt att minska omfattningen av frikretsarbetena, vilket helt naturligt försenat arbetsprogrammets slutförande. Trots detta har emellertid antalet stationer med en frikrets mindre än 2 kilometer nu nedgått till omkring 1 % av antalet den 1 januari 1936 och styrelsen räknar med att återstående stationer berörande arbeten skola kunna slutföras inom den närmaste tiden.

Vad så angår ledning till telefonapparat, som är uppsatt utanför frikrets,

kan den utanför frikretsen fallande delen av ledningen antingen förhyras mot därför fastställd inträdes- och abonnemangavgift eller också anläggas och underhållas av abonnenten själv. Vid automatstationer måste dock ledning alltid förhyras.

Avgifterna för förhyrda abonnentledningar reducerades avsevärt under år 1928—1932 och utgingo därefter till och med år 1941 med en inträdesavgift av 2: 50 kr. per 100 meter ledning, om denna kunde uppläggas på befintlig stolplinje eller en ny stolplinje uppfördes för minst 5 nya abonnenter, och i övriga fall med 7: 50 kr. per 100 meter ledning samt med en abonnemangavgift i båda fallen av 35 öre per 100 meter ledning och kvartal. Sedan det visat sig oundgängligen nödvändigt att i möjligaste mån begränsa telegrafverkets anspråk i fråga om arbetskraft och materiel, höjdes inträdesavgifterna provisoriskt först från och med den 1 januari 1942 till 7 kronor 50 öre respektive 15 kronor och därefter i augusti månad samma år till 15 respektive 25 kronor. Någon höjning av abonnemangavgiften har däremot icke vidtagits.

Vidare må framhållas, att styrelsen i syfte att förbilliga ledningskostnaderna för grupper av abonnenter, som bo utanför närmaste stations frikrets, trots de svåra tidsförhållandena sedan år 1939 tillhandahållit en anordning med anknytningsväxel av i huvudsak samma typ som användes för telegrafverkets automatiska växelstationer. Till sådan växel kunna högst 10 abonnenter anslutas. Växeln anslutes medelst en för alla abonnenterna gemensam ledning, till närmaste station, och abonnenterna behöva icke erlagga någon avgift för nämnda anslutningsledning under förutsättning att den blir gemensam för minst 4 abonnenter. Den 1 januari 1944 voro 469 dylika växlar uppsatta i telefonnätet, och till desamma voro anslutna sammanlagt 2 840 abonnenter.

Förenämnda höjningar av inträdesavgifterna för förhyrda ledningar ha vidtagits av orsaker, som ligga helt utanför telegrafverkets kontroll. Bortser man från dessa taxehöjningar, ha ovan berörda åtgärder givit till resultat, att ett mycket stort antal abonnenter befriats från särskilda kostnader för sin telefonledning och att de abonnenter, som bo på så långt avstånd från telefonstationen, att de fortfarande måste ikläda sig särskilda ledningskostnader, fått dessa betydligt reducerade.

För att ytterligare åskådliggöra den utveckling i förevarande hänseende, som ägt rum, får styrelsen hänvisa till efterföljande tablå, i vilken lämnas uppgift för senaste 10-årsperiod rörande längden av fritt upplåttna ledningar inom frikrets samt av abonnenter tillhöriga och förhyrda ledningar utanför frikrets.

Längd av abonnentledningar i kilometer

Vid slutet av år	Inom frikrets		Utanför frikrets		Summa
	absolut	i %	absolut	i %	
1934	482 000	74	165 000	26	647 000
1935	527 000	78	151 000	22	678 000
1936	595 000	80	145 000	20	740 000
1937	678 000	84	131 000	16	809 000
1938	771 000	86	122 000	14	893 000
1939	853 000	88	112 000	12	865 000
1940	918 000	89	110 000	11	1 028 000
1941	1 011 000	90	113 000	10	1 124 000
1942	1 081 000	91	110 000	9	1 191 000
1943	1 145 000	91	111 000	9	1 256 000

Såsom framgår av ovanstående tablå, har längden av de ledningar, för vilka abonnenterna ha att vidkännas särskilda kostnader, trots den samtidigt inträffade stora ökningen av antalet abonnenter, under dessa år sjunkit från 165 000 till 111 000 kilometer eller från 26 % till endast 9 % av den totala längden abonnentledningar. Av de vid 1943 års slut utanför frikrets befintliga ledningarna voro 81 000 kilometer förhyrda (år 1934 68 000 kilometer), medan 30 000 kilometer (år 1934 97 000 kilometer) tillhörde abonnenterna.

Av vad ovan blivit anfört framgår, att styrelsen sedan lång tid målmedvetet strävat efter att och även lyckats nedbringa telefonkostnaderna för landsbygdens telefonabbonenter, och målet för styrelsens strävanden är att — såsom tidigare vid upprepade tillfällen framhållits — åstadkomma en, såvitt möjligt, fullständig utjämning av förhållandena i telefonhänseende mellan stad och landsbygd. Styrelsen finner det därför vara önskligt att telegrafverket övertager och bekostar anläggning och underhåll av telefonledningarna även utanför de nuvarande frikretsarnas områden.

Frågan om utvidgning av frikretsarna eller införande av obegränsade frikretsförmåner är också för närvarande under utredning inom telegrafstyrelsen, och styrelsen har också helt nyligen avgivit förslag till investeringsutredningen om anslag bland annat till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

För att minska ledningskostnaderna för telegrafverket vid införande av ytterligare frikretsförmåner torde det dock bliva nödvändigt att föreskriva vissa restriktioner, t. ex. att telegrafverket skall äga bestämma till vilken station abonnentledning skall anslutas samt att flera abonnenter skola intagas på samma ledning.

Arbetet med införande av ytterligare frikretsförmåner, vilket självfallet måste fördelas på flera år, kan icke påbörjas förrän läget i avseende å tillgång på material och arbetskraft blivit gynnsammare. Styrelsen är icke i tillfälle att nu lämna någon utredning rörande kostnaderna för ifrågasatt arbeten, men så mycket kan sägas, att engångskostnaden kommer att uppgå till ganska stora belopp — 10 å 15 000 000 kronor — varjämte verkets driftkostnader komma att ökas och inkomsterna att minskas.

Eftersom utökningen emellertid — i likhet med utvidgningen av frikretsarna till 2 kilometer — måste genomföras successivt, komma dessa kostnadsökningar respektive inkomstminskningar icke på en gång utan komma att fördelas på flera år. Lika litet som den tidigare genomförda frikretsutvidgningen torde därför den nu ifrågasatta komma att på något märkbart sätt spåras genom minskning av telegrafverkets överskott.

Vad slutligen angår det i motionen framställda önskemålet om utvidgning av taxeorrådena för fria samtal till att omfatta områden av ungefär länens storlek får telegrafstyrelsen anföra följande.

Landets indelning i taxeorråden, inom vilka abonnenterna äga rätt att utväxla mellanortssamtal utan särskild periodavgift, är av naturliga skäl en mycket svårlöst fråga, om man skall söka tillfredsställa alla skilda önskemål. En mängd gränsfall måste alltid uppstå, som äro svåra att tillfredsställande reglera, och över huvud taget kunna nästan på varje punkt skäl anföras både för och emot en annan indelning än den fastställda. Motionärerna anföra som exempel, att abonnenterna på Öland måste erlägga periodavgift för samtal med residensstaden Kalmar. Att avgiftsfria samtal icke införts mellan Öland och Kalmar sammanhänger bland annat med kostnaden för erforderlig sjökabel. Den taxeorrådesindelning, som första gången genomfördes år 1916, har

sedermera vid flera tillfällen undergått förändringar, syftande till att uppmjuka densamma. Detta har skett dels genom att minska antalet taxeområden, d. v. s. genom att slå tillsammans närbelägna områden med varandra, dels genom att flytta över stationer från ett taxeområde till ett annat, dels slutligen genom att medgiva avgiftsfria samtal (buffertsamtal) mellan vissa bestämda stationer, belägna å ömse sidor om en taxeområdesgräns. Det kan nämnas, att antalet taxeområden successivt har nedbringats från 274 till 235.

Hela frågan om taxeområdesindelningen har emellertid numera till följd av den påbörjade automatiseringen även av mellanortstrafiken kommit i ett helt nytt läge. Efter genomförd automatisering även av den kortväga rikstrafiken erhåller man nämligen möjlighet till ett betydligt smidigare förfaringsätt än som kan tillämpas vid manuell expedition av dessa samtal. Genom införande av automatisk tidsräkning och markering av samtalen i fråga på abonnenternas samtalsräknare möjliggöres nämligen en differentiering av taxorna med hänsyn till den använda tiden för samtalet och till avståndet mellan abonnenterna på ett helt annat sätt än som kan ske vid manuell expedition av samtalen. Till följd av att kostnaderna för den manuella betjäningen bortfalla, kan man också samtidigt hålla lägre taxor mellan närbelägna taxeområden. Den stora skillnaden emellan »avgiftsfria» samtal och rikssamtal med en periodavgift av 20 öre (provisoriskt höjd till 25 öre från och med den 1 januari 1942) kan härvid avsevärt reduceras.

För närvarande tillämpas här ovan skisserade nya taxesystem på försök inom ett fullständigt automatiserat område omkring Borås. Å distanser där för närvarande i övriga delar av riket en avgift av 20 öre (25 öre) för 3 minuters samtalstid utgår, är avgiften vid pågående försöksdrift 3 à 4 öre för ett samtal av samma längd. Det har dock visat sig, att denna ersättning till telegrafverket är väl låg, varför det är troligt att någon höjning av taxan måste ske, vilket i så fall på grund av den speciella taxekonstruktionen måste ske genom avkortning av samtalsperiodens längd. I mån av automatiseringsarbetets fortgång beräknas samma system även komma att införas i andra delar av landet. Med bibehållen manuell expedition är det däremot icke med ekonomisk drift möjligt att nedsätta eller helt befria abonnenterna från nu utgående periodavgifter.

Telegrafstyrelsen anser sig i detta sammanhang böra påpeka, att den av motionärerna ifrågasatta betydande utvidgningen av de fria samtalsområdena skulle på grund av den därigenom framkallade trafikökningen kräva en mycket omfattande nybyggnad av mellanortsledningar samt även utvidgningar och ändringar av stationerna. Ett tillmötesgående av motionärernas krav skulle därför framtvinga en betydande nyinvestering av kapital i telegrafverket. Även fränsett att en dylik utvidgning av telegrafverkets anläggningsarbeten under nu rådande förhållanden med brist på arbetskraft och material icke kan åstadkommas skulle detta leda till sådan ökning av telegrafverkets utgifter för underhåll samt för förräntning och amortering, att den tillsammans med det samtidiga bortfallandet av verkets inkomster av periodavgifter för rikssamtalen inom länen skulle nödvändiggöra en så avsevärd höjning av abonnemangavgifterna, att detta enligt telegrafstyrelsens uppfattning måste leda till ett hämmande av utvecklingen på telefonområdet, icke minst i fråga om telefonens utbredning på landsbygden. Upplysningsvis vill telegrafstyrelsen även meddela, att man i vårt land redan nu genom medgivandet av fria samtal inom taxeområdena gått vida längre än i andra länder, där man antingen icke alls medger några fria samtal utan tar ut periodavgift så snart ett samtal utväxlas

mellan olika stationer eller också har inskränkt avgiftsfriheten till mycket kortare avstånd än hos oss.

Såsom av det ovan anförda framgår kommer telegrafstyrelsen att vidtaga åtgärder i överensstämmelse med önskemålet i första punkten av motionen, medan styrelsen måste bestämt avstyrka det i motionens andra punkt framförda önskemålet. Styrelsen får därför hemställa, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 februari 1944.

Kungl. telegrafstyrelsen

HÅKAN STERKY.

H. HEIMBÜRGER.

/ T. Nygren.

Bilaga B.

Till Riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

Sedan svenska landskommunernas förbund beretts tillfälle att avgiva yttrande över motion I:262 om utvidgning av frikretsarna för landsbygdens telefonstationer m. m., får förbundets styrelse vördsamt anföra följande.

I likhet med motionärerna anser styrelsen, att den egentliga landsbygdens befolkning i ifrågavarande avseende för närvarande är missgynnad i jämförelse med befolkningen i städerna och övriga tätbebyggda orter samt att åtgärder för att utjämna denna orättvisa äro påkallade. På grund härav får styrelsen, som beträffande motionärernas första yrkande dock för sin del vill ifrågasätta, om icke ett sådant system för frikretsarnas omfattning skulle kunna förverkligas, som innebure ett större hänsynstagande till bebyggelsens varierande täthet än vad motionärerna föreslagit, tillstyrka motionen.

Stockholm den 26 februari 1944.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund

ISRAEL LAGERFELT.

/ Sixten Larsson.